

Voortgangsrapportage emissiebeheer riolering 2010

Voorwoord

Sinds 2000 werkt Rijnland samen met de gemeenten aan het beheer van de emissies uit de gemeentelijke rioleringsstelsels. Doel is om ervoor te zorgen dat er een zo klein mogelijke ‘vuillast’ in het watersysteem terecht komt. Waterverontreiniging door de ‘uitworp’ van ‘overstorten’ leidt tot algenbloei en problemen voor recreanten en vee. We hebben daarom afspraken gemaakt over de basisinspanning, het opstellen van basisrioleringsplannen en waterplannen. Ruim 10 jaar later zien we goede resultaten van onze gezamenlijke basisinspanning. De internationale afspraken uit o.m. het Rijn Actie Programma om de vuillast met 50 % te reduceren, hebben regionaal resultaat. Mede door de gezamenlijke (basis) inspanningen is ook de waterkwaliteit ook in ons gebied merkbaar verbeterd! Rijnland wil de gemeenten daarvoor bedanken (en ook voor het telkens weer tijdig aanleveren van de monitoringsgegevens). De paar gemeenten die het nog niet is gelukt om te voldoen aan de basisinspanning wil ik graag extra aanmoedigen!

Naast de verbetering van de waterkwaliteit is ook het werken aan doelmatiger waterbeheer een belangrijke gezamenlijke motivatie. Gemeenten en waterschappen hebben in 2009 onderzocht op welke manier de afstemming tussen riolering en zuivering doelmatiger kan. Volgens een landelijk feitenonderzoek kunnen gemeenten en waterschappen in heel Nederland 380 miljoen euro besparen in 2020. Voor het gebied van Rijnland is een besparing van zo’n 30 miljoen euro mogelijk. Dat is een indrukwekkend bedrag!

Samen zoeken naar nieuwe en duurzame oplossingen betekent wel dat je eigen denkbeelden moet durven loslaten. In 2010 hebben de bestuurders van de gemeenten en van Rijnland groen licht gegeven om juist dat te doen, en om een gezamenlijke strategie uit te werken.

We merken nu al dat het gesprek over nut en noodzaak van maatregelen concrete besparingen opleveren. Bijvoorbeeld door ‘werk met werk te maken’ en investeringen in de AWZI en het rioolstelsel op elkaar af te stemmen. Ook vanuit duurzaamheid levert onze samenwerking wederzijds voordeel op. Wanneer we bijvoorbeeld parkeerterreinen, wegen en daken afkoppelen van het riool zijn er minder overstorten en werkt de zuivering ook beter. Goed voor de omgeving en goed voor de portemonnee van de inwoners van Rijnland!

Over de resultaten van het samenwerken aan doelmatig afvalwaterketen leest u in de volgende voortgangsrapportage!

Hans Schouffoer
Portefeuillehouder Waterkwaliteit

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	3
Samenvatting.....	4
1. Inleiding.....	6
1.1 Aanleiding.....	6
1.2 Aanpak.....	6
1.3 Wet- en regelgeving.....	7
1.4 Beleid Rijnland.....	8
1.5 Handhaving.....	9
2. Planvorming.....	10
2.1 GRP.....	10
2.2 BRP.....	11
2.3 Andere planvormen.....	12
3. Uitvoering.....	13
3.1 Overstorten.....	13
3.2 Ongerioleerde lozingen.....	15
4. Gegevensbeheer en monitoring.....	18
5. Klachtenregistratie.....	20
6. Samenwerking in de afvalwaterketen.....	22
7. Conclusie.....	23
Bronvermelding.....	25
Bijlage 1. Overzicht gegevens per gemeente.....	26

Samenvatting

Rijnland volgt de gemeentelijke rioleringsinspanningen onder andere door middel van gemeentelijke rioleringsplannen (GRP) en basisrioleringsplannen (BRP). In dit rapport evalueren we de voortgang van planvorming en uitvoering van maatregelen aan de riolering. Het rapport geeft een overzicht van afspraken met gemeenten, de stand van zaken en voortgang. In het waterbeheerplan 4 (2010-2015) onder het strategisch doel gezond water is een maatregel (GW39) opgenomen over het tweejaarlijks opstellen van een rapportage over de riolering en ongerioleerde lozingen. De oorspronkelijke aanleiding hiervoor was een regelmatig terugkerende behoefte aan informatie over de stand van zaken bij de sanering van overstorten en ongerioleerde lozingen. Inmiddels is er twee jaar verstreken sinds de laatste peildatum. Dit rapport geeft de voortgang weer van de jaren 2009 en 2010.

In de afvalwaterketen zorgt de gemeente voor de inzameling van het afvalwater en Rijnland voor de zuivering van het afvalwater. In de wet- en regelgeving zijn meer algemene regels gekomen in plaats van vergunningen en de verhouding tussen waterschap en gemeenten verandert geleidelijk naar meer samenwerking. In 2009 en 2010 zijn de aan de gemeenten verleende overstortvergunningen door Rijnland in afwachting van de nieuwe algemene regels passief gehandhaafd. Voor het niet tijdig naleven van saneringsverplichtingen is in 2010 bij één gemeente een handhavingstraject opgestart middels het opleggen van een dwangsom. Door de passieve handhaving is het naleefgedrag van administratieve verplichtingen van de gemeenten niet verbeterd. Bij een aantal gemeenten is de opgave om te voldoen aan de basisinspanning en waterkwaliteitsspoor nog steeds groot. Ondertussen is er zowel in de planvorming als in de uitvoering vooruitgang geboekt.

Planvorming

In de planvorming hebben hemelwater en grondwater nadrukkelijk een plaats gekregen door verschuiving van GRP's naar verbrede GRP's. Veel gemeenten hebben al of zijn bezig met het opstellen van een verbreed GRP. Het opstellen van een GRP geeft vaak aanleiding om het BRP weer bij te werken. In een verbreed GRP leggen gemeenten hun specifieke situaties en beleid vast over afvalwater, hemelwater en grondwater. Bij deze en andere planvormen zijn Rijnland als waterbeheerder en andere belanghebbenden betrokken. Voor het eerst hebben alle gemeenten op de peildatum van deze rapportage een geldig GRP.

In 2009 en 2010 heeft Rijnland 18 basiszuiveringsplannen opgesteld. Deze plannen zijn de tegenhangers van de BRP's en beschrijven per afvalwaterzuiveringsinstallatie de toestand van de zuiveringstechnische werken en te nemen maatregelen om aan de vergunningseisen en gemaakte afspraken met gemeenten te voldoen.

De afgelopen jaren hebben de gemeenten en Rijnland hun plannen en gewenste maatregelen in de afvalwaterketen naast elkaar gelegd. Zo zijn optimalisatiemogelijkheden zichtbaar geworden, die kunnen leiden tot besparingen op investeringen en/of tot nieuwe inzichten om de afvalwaterketen en de waterkwaliteit te verbeteren. Rijnland en gemeenten passen daarmee in het landelijk beeld van een forse stijging naar 62% van de gemeenten waar een optimalisatiestudie heeft plaatsgevonden.

Uitvoering

In 2009 en 2010 zijn de werkzaamheden aan de riolering in het kader van emissiebeperking en bescherming van waterkwaliteit voortgegaan. Het aantal overstorten in gemengde stelsels is sinds eind 2006 ongeveer gelijk gebleven, nl. 1150 overstorten. Negentien gemeenten hebben in 2009 en 2010 op diverse locaties in totaal 82 ha verhard oppervlak afgekoppeld. In vierentwintig gemeenten is samen voor meer dan 35.000 m³ berging aangelegd.

In veertien gemeenten is de uitvoering van de maatregelen voor de basisinspanning afgerond. Twaalf gemeenten verwachten voor of in 2015 de basisinspanning gerealiseerd te hebben. Twee gemeenten verwachten na 2015 de uitvoering van de basisinspanning af te ronden. De overige gemeenten hebben niet aangegeven of zij verwachten de basisinspanning voor eind 2015 af te ronden. Het doel uit het

WBP4 om in 95% van de gemeenten in 2015 te voldoen aan de basisinspanning lijkt met deze verwachting niet haalbaar.

De uitvoering van het waterkwaliteitsspoor gaat gestaag voort. In 2009 en 2010 heeft Rijnland 16 waterkwaliteitstoetsen (inclusief hertoetsingen) uitgevoerd. Uit deze rapportages blijkt dat er nog een aantal overstorten zijn, waar maatregelen aan de riolering nodig zijn om negatieve effecten op het oppervlaktewater te verhelpen.

In vergelijking met de meeste Europese landen heeft Nederland met 99,8% een hoog aansluitingspercentage. In 2010 waren in heel Nederland maar 14.000 huishoudens nog niet aangesloten op de riolering. In Noord- en Zuid-Holland samen ligt de helft van de nog aan te sluiten percelen (Riolering in beeld 2010). Het aantal ongerioleerde lozingen is de afgelopen jaren afgenomen. Binnen Rijnland ligt nog zo'n 700 ongerioleerde percelen. In 2009 en 2010 zijn in vijf gemeenten nog clusters aangesloten op de riolering. Panden die niet zijn aangesloten op de riolering moeten aangesloten worden of het huishoudelijk afvalwater door een zuiverende voorziening leiden voor lozing. Binnen Rijnland liggen ongeveer 450 iba's. Rijnland heeft wegens slecht functioneren van iba's in een aantal gemeenten het beheer van de iba's voorlopig nog niet overgenomen.

Monitoring en gegevensbeheer

Zestien gemeenten hebben 100% van het (afvoerende) verharde oppervlak korter dan 5 jaar geleden geïnventariseerd. Bij zeven gemeenten zijn zowel alle BRP's als alle inventarisaties van verhard oppervlak jonger dan 5 jaar. Eind 2009 is Rijnland begonnen met het opzetten van een beheerregister afvalwaterketen. In 2010 is begonnen met het vullen van het beheerregister, hiervoor maakt Rijnland zoveel mogelijk gebruik van de door de gemeente aangeleverde gegevens. In de samenwerking met de gemeenten is gegevensbeheer een onmisbaar onderdeel om goede en duidelijke afspraken over de afvalwaterketen te maken met elkaar.

Monitoring is opgenomen als verplichting in overstortvergunningen. Bijna alle gemeenten meten op een of meerdere plekken in de riolering. De helft van de gemeenten hebben een monitoringsplan, waarvan een deel metingen verricht bij overstorten. Een aantal gemeenten zijn bezig met het inrichten van de meetopstelling of doen geen metingen. De overige gemeenten hebben niet aangegeven of zij metingen verrichten.

Klachtenregistratie

Iets meer dan 2% van alle klachten en meldingen die door Rijnland zijn ontvangen zijn rioolgerelateerd. Ondanks de heftige regenval in augustus 2010 is het aantal klachten en meldingen dat is binnengekomen over riooloverstorten en ongerioleerde lozingen gelijk gebleven met de jaren daarvoor. Van deze rioolgerelateerde meldingen heeft in 2010 72% specifiek betrekking op riooloverstorten.

Samenwerking

Sinds 2008 is er door het geactualiseerde implementatieplan en toewijding van ambtenaren vooruitgang geboekt in de samenwerking in de afvalwaterketen. Er zijn afvalwaterteams geformeerd en er hebben bestuurlijke bijeenkomsten en ambtelijke startoverleggen plaatsgevonden. Ook de komende jaren vraagt de samenwerking inzet van gemeenten en Rijnland.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Rijnland volgt de rioleringsinspanningen van de gemeenten via de gemeentelijke rioleringsplannen, basisrioleringsplannen en waterplannen. Rijnland stelt op grond van deze plannen iedere twee jaar een maatlat riolering en ongerioleerde lozingen op. Het rapport geeft een overzicht van afspraken met gemeenten, de voortgang en stand van zaken. Hiermee evalueren we de planvorming, uitvoering en ons beleid. In het waterbeheerplan 4 (2010-2015) onder het strategisch doel gezond water is hierover een maatregel opgenomen over het tweejaarlijks opstellen en bijhouden van maatlat riolering en ongerioleerde lozingen.

1.2 Aanpak

Dit rapport geeft een overzicht van afspraken met gemeenten, de stand van zaken en voortgang weer van de jaren 2009 en 2010. Rijnland heeft voor 2010 vier keer eerder een rapport opgesteld, namelijk met peildata 31 december 2003, 2004, 2006 en 2008. De rapporten zijn toen uitgebracht onder de titels 'maatlat riolering' en 'evaluatie overstorten en ongerioleerde lozingen'.

De inhoud van dit rapport is bepaald door de interne projectgroep aangevuld met suggesties van de gemeenten. De informatie is aangeleverd door de verschillende medewerkers van plantoetsing en vergunningverlening, handhaving, bedrijfsvoering zuiveren, bedrijfsvoering watersystemen en beleid. Deze medewerkers hebben gebruik gemaakt van de interne beschikbare gegevens en eigen kennis. Deze informatie is gecontroleerd en aangevuld door de gemeenten met behulp van een vragenlijst. Op 28 februari 2011 verspreidde Rijnland een vragenlijst onder de contactpersonen van de gemeenten. 28 van de 34 gemeenten hebben respons gegeven aan de vragenlijst (82%). Van gemeenten Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Leiden, Waddinxveen, Wassenaar, Zandvoort en Zoeterwoude is geen reactie ontvangen. Alle informatie is verzameld bij de projectleider die deze heeft verwerkt in dit rapport. De peildatum van het rapport is 31 december 2010.

Het concept rapport is intern besproken en naar de gemeenten opgestuurd voor commentaar. Al het commentaar is verwerkt in het definitieve rapport. Het eindrapport is aangeboden aan het bestuur van Rijnland, provincies Noord- en Zuid-Holland, 33 gemeenten (sinds 1 januari 2011) en omliggende waterschappen.

In Rijnland wonen 1,3 miljoen mensen die in 2010 verdeeld waren over 34 gemeenten. De gemeenten liggen geheel of gedeeltelijk binnen Rijnland. Per 1 januari 2011 zijn Bodegraven en Reeuwijk gefuseerd tot gemeente Bodegraven-Reeuwijk. De peildatum van het rapport is 31 december 2010 en Bodegraven en Reeuwijk zijn allebei apart opgenomen (totaal 34 gemeenten). De verdeling van de gemeenten naar inwonersaantal laat zien dat de meeste gemeenten tussen de 10.000 en 50.000 inwoners hebben. Gemiddeld bestaat een huishouden uit 2,2 personen. Uitschieters naar boven is Reeuwijk met 3,3 en naar beneden Amsterdam met 1,9 personen per huishouden. De prognose volgens het CBS is dat de bevolking zal blijven doorgroeien. Verder heeft sinds de vorige rapportage een grens wijziging plaatsgevonden tussen Rijnland en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht. Hierdoor vallen een aantal overstorten en ongerioleerde lozingen niet meer binnen het gebied van Rijnland.

1.3 Wet- en regelgeving

De wetgeving met betrekking tot watergerelateerde onderwerpen is verdeeld over verschillende wetten. Sommige wetten, zoals de Waterwet, richten zich uitsluitend op wateronderwerpen en andere wetten zoals de Wet milieubeheer (Wm) en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) zijn slechts deels van toepassing op waterzaken. Lozingen die niet vanuit inrichtingen plaatsvinden worden geregeld met twee besluiten: het besluit lozing afvalwater huishoudens voor lozing afvalwater huishoudens en het besluit lozen buiten inrichtingen voor overige lozingen.

Waterwet

Op 22 december 2009 is de Waterwet van kracht geworden. De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater, en verbetert de samenhang tussen bijvoorbeeld het waterbeheer en de ruimtelijke ordening. Daarnaast levert de Waterwet een flinke bijdrage aan kabinetsdoelstellingen zoals vermindering van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten.

Wet milieubeheer

In beginsel vallen alle milieuaspecten onder de Wet milieubeheer (Wm). De Wm treedt echter terug als een andere wet bepaalde milieuaspecten regelt, zoals bijvoorbeeld het geval is met de Waterwet, die het overgrote deel van de watergerelateerde milieuaspecten regelt. De Waterwet ziet met name toe op het watersysteem terwijl de Wm de waterketen regelt. Lozingen op rioolstelsel vallen bijvoorbeeld onder de Wm, alsmede de gemeentelijke zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater en de daaraan gekoppelde verplichting tot het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan (GRP).

Besluit lozingen afvalwater huishoudens

De regels uit het besluit lozing afvalwater huishoudens hebben betrekking op alle soorten afvalwater die bij particuliere huishoudens vrijkomen, zoals het afvalwater van het gebruik van toilet, keuken, badkamer (huishoudelijk afvalwater). Het besluit stelt dat huishoudelijk afvalwater niet op het oppervlaktewater mag worden geloosd als er binnen 40 meter een openbaar vuilwaterriool of ander zuiveringstechnisch werk ligt en aansluiting hierop mogelijk is. In het geval dat er wel geloosd kan worden op het oppervlaktewater, moet het afvalwater door een zuiveringsvoorziening (IBA) worden geleid. Waaraan die zuiveringsvoorziening moet voldoen is bepaald in de bijbehorende regeling. Op basis van artikel 10.33 Wet milieubeheer kunnen gemeenten een verzoek indienen tot provinciale ontheffing van de aansluitingsplicht.

Besluit lozen buiten inrichtingen

Het besluit lozen buiten inrichtingen is gepubliceerd op 16 maart 2011 en zal naar verwachting op 1 juli 2011 in werking treden. Dit besluit bevat regels voor lozingen die het gevolg zijn van activiteiten die niet vanuit een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer of een particulier huishouden plaatsvinden, o.a. lozingen van grondwater bij ontwatering, lozingen van afvloeiend hemelwater van wegen en andere verharde oppervlakken en lozingen vanuit gemeentelijke stelsels. In het besluit staat dat de voorzieningen van het rioolstelsel opgenomen dienen te worden in het verbreed GRP. Voor 1 januari 2013 moeten alle gemeenten een verbreed GRP hebben opgesteld. Hierin staan de maatregelen die de gemeente wil treffen om de vuilemissie uit de riolering op het oppervlaktewater te voorkomen of beperken. Rijnland is betrokken bij het opstellen van een GRP. Indien nog geen verbreed GRP aanwezig is, blijft de overstortvergunning van kracht met een overgangstermijn van drie jaar. Indien de voorzieningen van het rioolstelsel niet zijn opgenomen in het verbreed GRP is voor ieder lozingspunt een maatwerkvoorschrift van Rijnland nodig.

1.4 Beleid Rijnland

Waterbeheerplan 4

Het beleid voor de afvalwaterketen uit het waterbeheerplan 3 is bijna ongewijzigd voortgezet in het waterbeheerplan 4 (WBP4 2010-2015; DMS 09.28220). We zetten in op de basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor om een bijdrage te leveren aan de KRW-doelstellingen en het programma 'Gezond Water' uit het waterbeheerplan. Zowel de basisinspanning als het waterkwaliteitsspoor hebben een eindtermijn van 2015.

Emissiebeheerplan

In 2010 is het emissiebeheerplan vastgesteld (DMS 10.45363). Het emissiebeheerplan geeft inzicht in de beleidsmatige samenhang van de aanpak van emissies. Het plan beschrijft welke emissies belangrijk zijn in de waterkwaliteitsproblematiek en voegt prioritering toe in de aanpak van emissies naar bron, stof en gebied. Het afvalwater van riooloverstorten belast het oppervlaktewater met CZV, bacteriën en zink. Ten opzichte van andere emissiebronnen (zoals landbouw, oppervlakkige afspoeling, verkeer, industrie en awzi's) dragen riooloverstorten weinig bij aan de belasting van oppervlaktewater met N, P, metalen en PAK's (Emissiebeheerplan Rijnland).

Nota emissiebeheer riolering

In 2010 is in aanvulling op het emissiebeheerplan de nota emissiebeheer riolering vastgesteld (DMS 10.28569). Daarin is het toekomstbeeld voor emissiebeheer riolering beschreven (zie kader). Rijnland wil als waterkwaliteitsbeheerder de emissie van ongezuiverd afvalwater naar oppervlaktewater door overstorten uit het rioolstelsel of door ongezuiverde lozingen zoveel mogelijk beperken. Actualisatie van het beleid voor alle ongerioleerde lozingen in het buitengebied vindt in 2011 plaats. Voor bestaande lozingen die na de ontheffingstermijn niet voldoen aan landelijke wetgeving wordt onderzocht hoe hiermee per gemeente zinvol moet worden omgegaan. Hiertoe is een samenwerkingsverband opgericht tussen de provincie Noord-Holland, de drie Noord-Hollandse waterschappen en de vereniging van Noord-Hollandse gemeenten. Rijnland is in gesprek met de provincie Zuid-Holland om de Noord-Hollandse werkwijze te volgen.

Als zuiveringsbeheerder wil Rijnland invloed hebben op de samenstelling en hoeveelheid van het afvalwater dat op de afvalwaterzuiveringen wordt aangeleverd en behandeld. Verder wil Rijnland de komende jaren emissies uit het rioolstelsel geleidelijk, duurzaam en kosteneffectief reduceren. Samenwerking met gemeenten in de afvalwaterketen en streven naar integraal afvalwaterbeheer spelen daarbij een belangrijke rol. Aandachtspunten zijn (1) om afspraken te maken met gemeenten over de af te nemen hoeveelheid afvalwater in de huidige en toekomstige situatie. (2) De afvoer van glastuinbouwgebieden naar de awzi en (3) het inventariseren van rioolvreemd water met gemeenten.

Toekomstbeeld

Efficiëntie wordt in de waterketen nog belangrijker. Rioolstelsels zullen optimaal op de waterzuiveringen aan moeten sluiten. Rijnland zal nauw met gemeenten moeten samenwerken om dit te bereiken. Het gemeentelijke rioleringsplan (GRP) krijgt een centrale rol. Gemeenten krijgen bevoegdheden over grond- en hemelwaterafvoer. Dit kan alleen nog maar bij uitzondering naar de waterzuivering afgevoerd worden. Dat versterkt naar verwachting de aandacht voor afkoppelen.

Vergunningen worden vervangen door algemene regels en akkoorden. Dat betreft overstort van rioolwater, het afkoppelen van regenwater, de zgn. indirecte lozingen op het rioolstelsel en de ongerioleerde lozingen. Voortaan kan Rijnland alleen in uitzonderingsgevallen aanvullende emissie-eisen stellen. Indirecte lozingen vallen voortaan onder de gemeentelijke omgevingsvergunning. Rijnland heeft daarin een adviesrecht. De juridische status van de IBA verandert.

De afgelopen tijd is het Bestuursakkoord Water voorbereid. Het Bestuursakkoord Water bevat maatregelen gericht op doelmatig beheer in de waterketen, waaronder een implementatietraject voor het realiseren van besparingen (€ 380 mln). Het traject is gericht op afstemming van investeringen in riolering/awzi en een meer gezamenlijk operationeel beheer. De gevolgen van deze opgaven zijn in eerste instantie vooral organisatorisch en initiërend. Rijnland is bezig om samen met de gemeenten de afspraken uit het bestuursakkoord vorm te geven. Verder wordt de zorgplicht voor inzameling van stedelijk afvalwater aangepast, zodat geen provinciale ontheffing nodig is wanneer de gemeente om doelmatigheidsoverwegingen besluit in een deel van het buitengebied geen afvalwater in te zamelen. Tenslotte zullen de waterschappen de aansluitverordening niet meer toepassen. In aanvulling hierop richten gemeenten en waterschappen hun verordeningen zo in dat de wederzijdse taakuitoefening niet belemmerd wordt en doelmatig plaats kan vinden.

Nota naleving

Onder invloed van wijzigingen in de wet- en regelgeving en het Bestuursakkoord Water zoekt Rijnland meer samenwerking met gemeenten. Door de groeiende samenwerking met de gemeenten is er een nieuw kader ontstaan voor handhaving. Er zal een verschuiving optreden van het controleren van vergunningen naar het toetsen van de afspraken uit gemeentelijke rioleringsplannen en afvalwaterakkoorden. In de nota naleving wordt een sanctiestrategie opgenomen die invulling gaat geven aan deze veranderende verhouding tussen gemeenten en Rijnland.

1.5 Handhaving

In 2009 en 2010 zijn de aan de gemeenten verleende watervergunningen - met betrekking tot de lozing voor het in oppervlaktewater brengen (via overstorten door middel van een riool) van met regenwater verdund rioolwater – door Rijnland passief gehandhaafd. Dit in tegenstelling in de voorgaande jaren waarin de vergunningen actief zijn gehandhaafd. Met aanpassing van de handhavingsstrategie (van actief naar passief) is geanticipeerd op het in werking treden van de algemene regels van het Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi). Met deze werkwijze gedurende de overgangsperiode is invulling gegeven aan één van de speerpunten van de herijking en modernisering van de regelgeving, het verlagen van onnodige administratieve en bestuurlijke lasten.

Zoals aangegeven in paragraaf 1.3 worden de lozingen vanuit de rioolstelsels in het Blbi ondergebracht met algemene regels. Daarmee komen de lozingsvergunningen te vervallen indien de gemeente beschikt over een zogenaamd verbreed GRP. Zo wordt een koppeling gelegd tussen de algemene regels en het GRP. Uitgangspunt hierbij is dat gemeente en waterschap bij de voorbereiding van het GRP op een adequate manier samenwerken. In dit licht sluit een passievere handhavingsstrategie hier beter op aan dan een actieve strategie.

Rijnland heeft geen handhavingstrajecten opgestart voor het niet naleven van meet-, registratie- en rapportageverplichtingen of onderzoeksverplichtingen. Dergelijke voorschriften zijn met het in werking treden van de algemene regels (Blbi) komen te vervallen. Door gemeenten toegezonden rapportages zijn inhoudelijk wel beoordeeld.

Het niet tijdig naleven van de uitvoering van saneringsverplichtingen zijn – na bestuurlijke interventie – waar nodig wel actief gehandhaafd. Een dergelijk handhavingstraject is in 2010 bij één gemeente opgestart middels het opleggen van een dwangsom. In 2009 is geen handhavingstraject opgestart voor een dergelijke ernstige overtreding. Dit ligt in de lijn met voorgaande jaren, in 2008 zijn eveneens geen ernstige overtredingen geconstateerd.

In 2009 voldeden elf gemeenten aan de administratieve rapportageverplichtingen die zijn opgenomen in de watervergunningen. In 2010 hebben acht gemeenten voldaan aan deze verplichtingen. In 2008 waren dit er nog 16. Het naleefgedrag voor wat betreft het voldoen aan administratieve verplichtingen die zijn opgenomen in de vergunning is de afgelopen jaren afgenomen.

2. Planvorming

2.1 GRP

Alle gemeenten binnen Rijnland hebben per 31 december 2010 een gemeentelijk rioleringsplan (GRP). De gemeente Velsen heeft de looptijd van het GRP met twee jaar verlengd en is bezig met het opstellen van een nieuw GRP. Gemiddeld genomen zijn de GRP's in 2008 vastgesteld en hebben een gemiddelde looptijd van 5,2 jaar. 26 gemeenten hanteren een looptijd van vijf jaar (Tabel 1). Dit is 76% van alle gemeenten en dit percentage ligt 13% hoger dan het landelijke percentage (Rioleringsplan 2010). Twintig GRP's van de gemeenten geven invulling aan gemeentelijke zorgplicht voor hemelwater, waarvan bijna de helft ook de verantwoordelijkheid van particulieren beschrijft. Vijftien GRP's beschrijven de grondwaterzorgplicht.

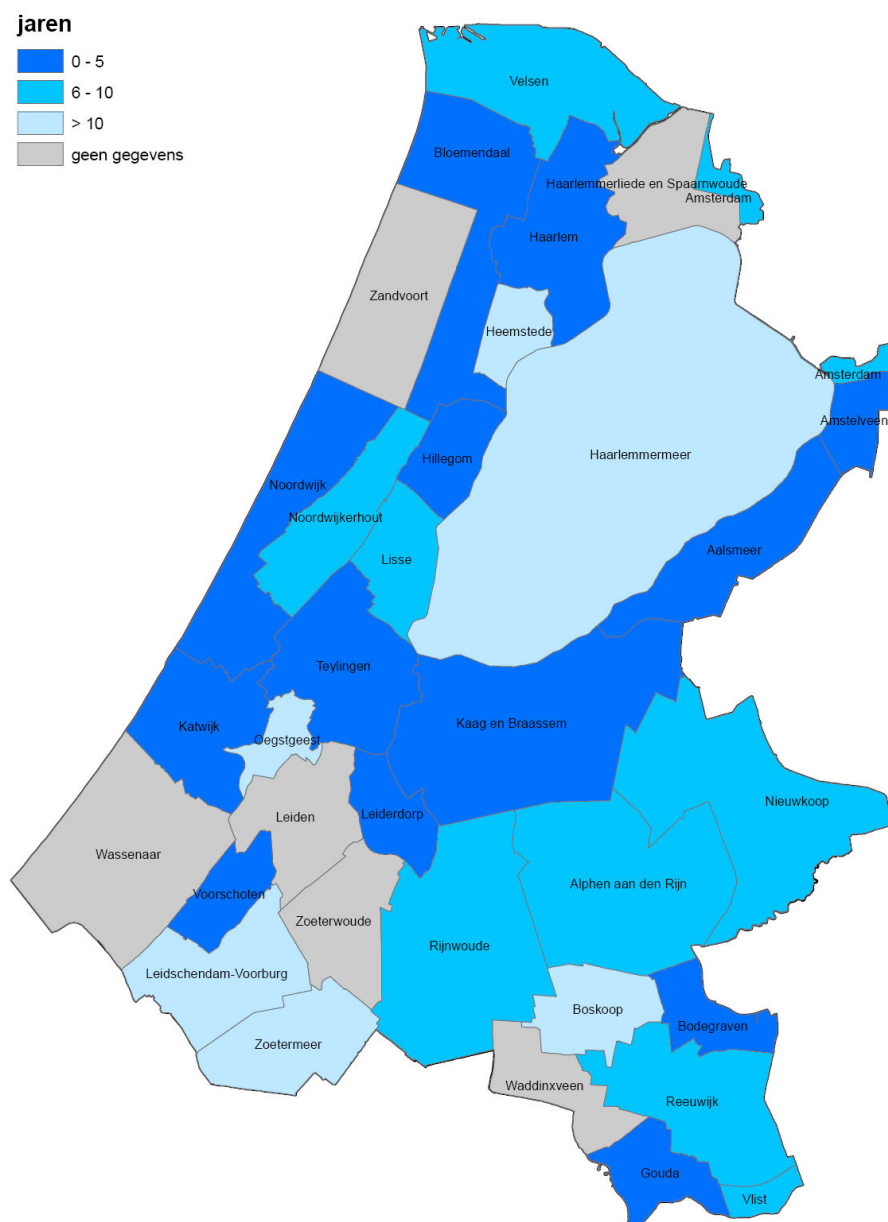
De gemeenten die nog geen verbreed GRP vastgesteld hebben, werken in dit jaar en in 2012 aan een nieuw, verbreed GRP. Uiterlijk per 1 januari 2013 moeten alle gemeenten hun beleid voor de gemeentelijke hemelwater- en grondwaterzorgplichten in hun GRP hebben ingevuld. Er is op dit moment geen indicatie dat er gemeenten zijn die mogelijk niet tijdig een verbreed GRP (kunnen) vaststellen.

Tabel 1. Overzicht van de looptijden van de GRP's per gemeente. Op 31 december 2010 hadden alle gemeenten een geldig GRP. De blauwe balken geven de looptijd van het huidige GRP aan, de lichte balken geven aan dat de looptijd van het huidige GRP aansluit op de looptijd van het vorige GRP.

Gemeente	Looptijd	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aalsmeer	2009 2012								
Alphen aan den Rijn	2011 2015								
Amstelveen	2010 2014								
Amsterdam	2010 2015								
Bloemendaal	2007 2011								
Bodegraven	2008 2012								
Boskoop	2006 2010								
Gouda	2009 2013								
Haarlem	2007 2011								
Haarlemmerliede	2010 2012								
Haarlemmermeer	2009 2013								
Heemstede	2011 2015								
Hillegom	2010 2015								
Kaag en Braassem	2009 2013								
Katwijk	2011 2015								
Leiden	2009 2013								
Leiderdorp	2011 2015								
Leidschendam-Voorburg	2009 2014								
Lisse	2010 2014								
Nieuwkoop	2009 2013								
Noordwijk	2007 2011								
Noordwijkerhout	2008 2012								
Oegstgeest	2010 2014								
Reeuwijk	2008 2012								
Rijnwoude	2009 2013								
Teylingen	2008 2012								
Velsen	2010 2012								
Vlist	2007 2011								
Voorschoten	2009 2013								
Waddinxveen	2007 2011								
Wassenaar	2006 2010								
Zandvoort	2010 2015								
Zoetermeer	2007 2011								
Zoeterwoude	2008 2012								

2.2 BRP

Een basisrioleringsplan (BRP) geeft inzicht in het hydraulisch functioneren van de riolering in de huidige situatie en in de plansituatie. Het BRP beschrijft de uitvoeringsmaatregelen van het GRP. Het BRP bevat een zo volledig mogelijke, technische beschrijving van een rioolstelsel, zoals kenmerken, geometrie, randvoorzieningen, uitbreidingsplannen en berekeningsgrondslagen. Als controle op het hydraulisch functioneren legt het BRP een (her-)berekening van het rioolstelsel vast. BRP's worden veelal per stelsel of kern opgesteld. Alle gemeenten hebben een of meerdere BRP's. Gemiddeld is 48% van de BRP's tussen 0 en 5 jaar oud, 33% tussen 5 en 10 jaar oud en 19% ouder dan 10 jaar (Fig. 1).

Figuur 1. Gemiddelde leeftijd van de basisrioleringsplannen per gemeente in jaren.

2.3 Andere planvormen

In aanvulling op hun GRP leggen gemeenten in andere gemeentelijke planvormen zoals een afkoppelplan of grondwaterplan specifieke situaties en beleid vast. Bij deze en andere planvormen zijn Rijnland als waterbeheerder en andere belanghebbenden betrokken. In totaal gebruikt 74% van de gemeenten een of meer van deze planvormen.

Een waterplan beschrijft de lange termijn visie van gemeente en waterschap op het beheer van het watersysteem en de waterketen. Zeventien gemeenten hebben een waterplan. Rijnland heeft het opstellen van waterplannen bij Heemstede, Noordwijk en Teylingen naar aanleiding van de prioritering van het WBP tot spijt van de gemeenten niet laten doorgaan. In de gemeente Heemstede is samen met Rijnland een verbreed GRP⁺ opgesteld. Naast maatregelen voor lozingen uit de riolering (GRP), hemelwater en grondwater (verbreed) zijn er ook maatregelen voor het oppervlaktewater (†) opgenomen.

In een optimalisatiestudie van het watersysteem (OAS) leggen gemeenten en waterschap binnen een zuiveringskring hun plannen en gewenste maatregelen naast elkaar. Zo worden optimalisatiemogelijkheden zichtbaar, die kunnen leiden tot besparingen op investeringen en/of tot nieuwe inzichten om de afvalwaterketen en de waterkwaliteit te verbeteren. Het landelijk beeld laat zien dat in west-Nederland relatief gezien minder gemeenten met hun waterschap een OAS hebben gedaan dan in zuid- en oost-Nederland (Riolering in beeld 2010). Rijnland heeft de afgelopen jaren samen met alle gemeenten de plannen en maatregelen naast elkaar gelegd.

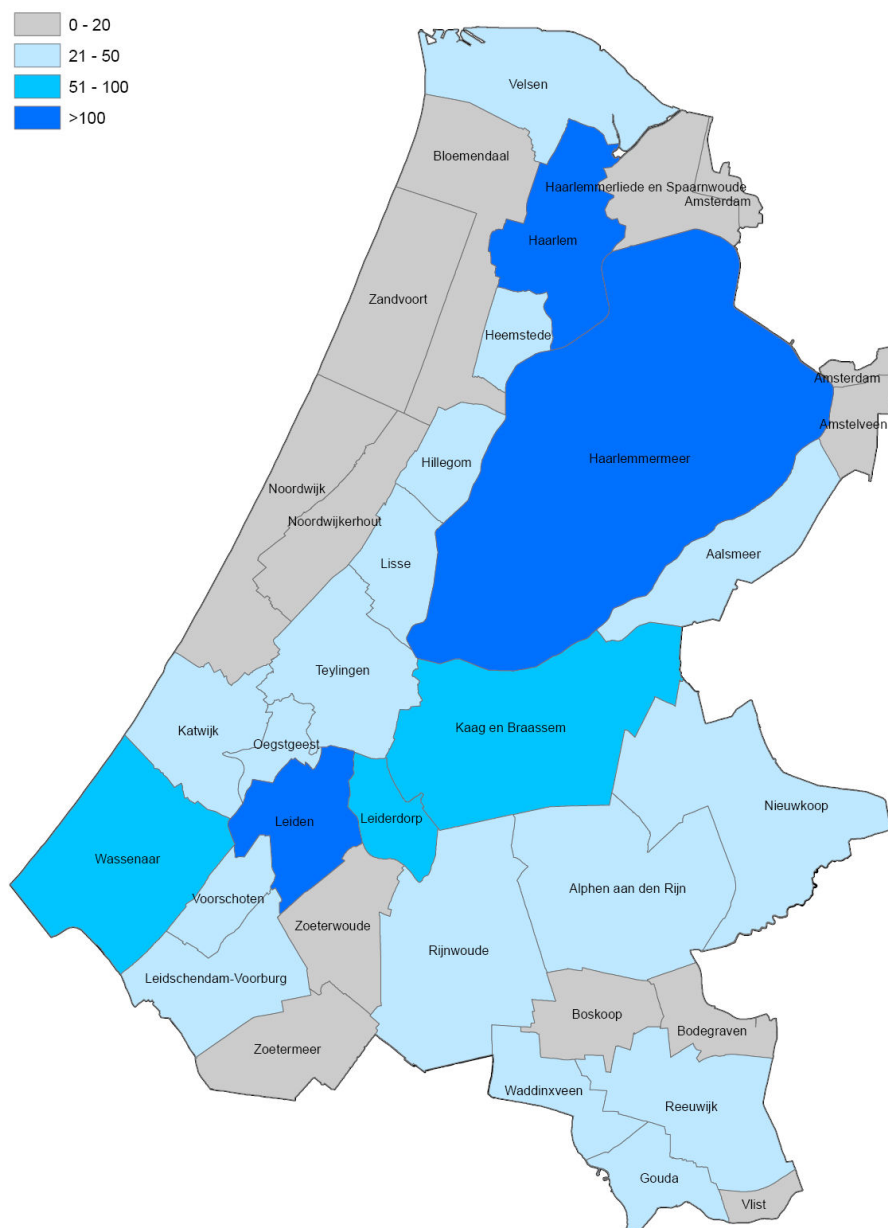
Vaak volgt er na een OAS een afvalwaterakkoord of bestuurlijke afspraak. De rapportage van het afvalwaterteam Aalsmeer beschrijft de voortgang in 2010 van de afspraken uit het afvalwaterakkoord tussen Rijnland en gemeente Aalsmeer (DMS 11.02762). De gemeenten waar nog geen afvalwaterakkoord is gesloten of bestuurlijk afspraken zijn gemaakt hebben vaak een aansluitvergunning. Er zijn nog altijd een aantal gemeenten zonder aansluitvergunning en er zijn de afgelopen jaren geen nieuwe aansluitvergunningen verleend.

In 2009 en 2010 zijn achttien basiszuiveringsplannen opgesteld. Het basiszuiveringsplan beschrijft per awzi de zuiveringstechnische werken (rioolgemalen, transportleidingen en awzi). In het plan worden de benodigde maatregelen voor de korte en midden lange termijn uitgewerkt (0-10 jaar) om aan de vergunningseisen en afspraken met de gemeenten te voldoen. 18 van de 29 zuiveringen hebben per 31 december 2011 een basiszuiveringsplan. Er worden nog zes basiszuiveringsplannen opgesteld. De overige vijf zuiveringen worden binnen vijf jaar opgeheven en voor deze worden geen basiszuiveringsplannen opgesteld.

3. Uitvoering

3.1 Overstorten

Het aantal overstorten in gemengde stelsels is sinds eind 2006 ongeveer gelijk gebleven. In 2003 tel- den de gemengde stelsels in Rijnland circa 1.250 overstorten, nu zijn dat er nog zo'n 1.150 (Fig. 2). De daling is het gevolg van maatregelen waarmee gemeenten en Rijnland (lokaal) de waterkwaliteit willen verbeteren. Vooral de overstorten op polderwater zijn opgeheven of verplaatst met lozing op boezemwater. Alle risicovolle overstorten binnen Rijnland zijn inmiddels gesaneerd en vormen geen risico voor de volks- of diergezondheid (Evaluatie overstorten en ongerioleerde lozingen 2006). Bij aanleg van een nieuwe overstort of verplaatsing van een overstort toetst een rioleur van Rijnland of op die manier geen nieuw knelpunt voor de volks- of diergezondheid wordt gecreëerd.

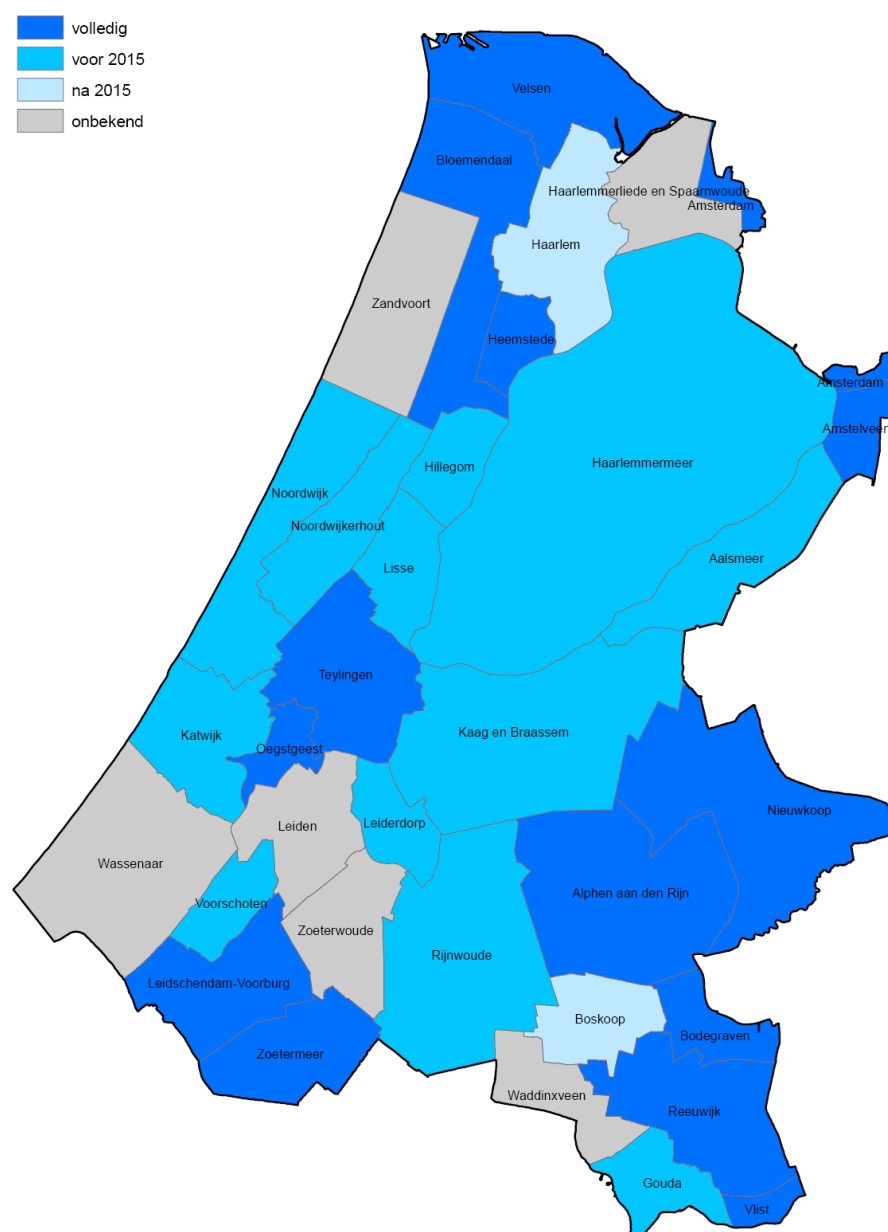

Figuur 2. Totaal aantal overstorten per gemeente.

Basisinspanning

De basisinspanning is een afspraak met de gemeenten om de vuiluitwerp uit overstorten blijvend te verminderen. Een veelgenomen maatregel is het aanbrengen van meer berging in het stelsel en in randvoorzieningen. Ook het ombouwen van gemengd naar gescheiden stelsel en het afkoppelen van verhard oppervlak geeft mogelijkheden voor lokale verbetering van de waterkwaliteit. In vierentwintig gemeenten zijn tot en met 2010 in totaal 107 bergbezinkvoorzieningen en –leidingen gerealiseerd. Samen is daarmee voor meer dan 35.000 m³ berging aangelegd. Negentien gemeenten hebben in 2009 en 2010 op diverse locaties in totaal 82 ha verhard oppervlak afgekoppeld. De grootte van de afgekoppelde locaties varieert tussen de 0,09 en 4,8 ha.

Veertien gemeenten hebben de maatregelen voor de basisinspanning afgerond (Fig. 3). Dit zijn er zes meer dan in 2008. Twaalf gemeenten verwachten voor of in 2015 de basisinspanning gerealiseerd te hebben. Haarlem en Boskoop verwachten pas na 2015 de uitvoering van de basisinspanning af te ronden. De overige gemeenten hebben niet aangegeven of zij verwachten de basisinspanning voor eind 2015 af te ronden. Het doel uit het WBP4 om in 95% van de gemeenten in 2015 te voldoen aan de basisinspanning lijkt met deze verwachting niet haalbaar.

Figuur 3. Voortgang uitvoering basisinspanning per gemeente.

Waterkwaliteitsspoor

In gemengde stelsels stroomt bij hevige buien het overtollige hemel- en afvalwater via overstorten naar sloten en vaarten. Dit voorkomt eventuele wateroverlast op straat en in huizen. De toestroom van afvalwater kan tijdelijke zuurstofloosheid van het oppervlaktewater veroorzaken. Dit kan leiden tot lokale problemen als vissterfte of stank. Ten opzichte van andere emissiebronnen (zoals landbouw, oppervlakkige afspoeling, verkeer, industrie en awzi's) dragen riooloverstorten weinig bij aan de belasting van oppervlaktewater met N, P, metalen en PAK's (Emissiebeheerplan Rijnland).

Rijnland toetst of de overstorten voldoen aan de basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor. In 2009 en 2010 heeft Rijnland zestien waterkwaliteitstoetsen (inclusief hertoetsingen) uitgevoerd met behulp van een waterkwaliteitsmodel. Uit deze rapportages blijkt dat er nog een aantal overstorten zijn, waar maatregelen aan de riolering nodig zijn om negatieve effecten op het oppervlaktewater te verhelpen. Op deze plaatsen dienen de knelpunten verholpen te worden door bijvoorbeeld het vergroten van berging, saneren, verplaatsen van overstorten of doorspoelen van oppervlaktewater.

3.2 Ongerioleerde lozingen

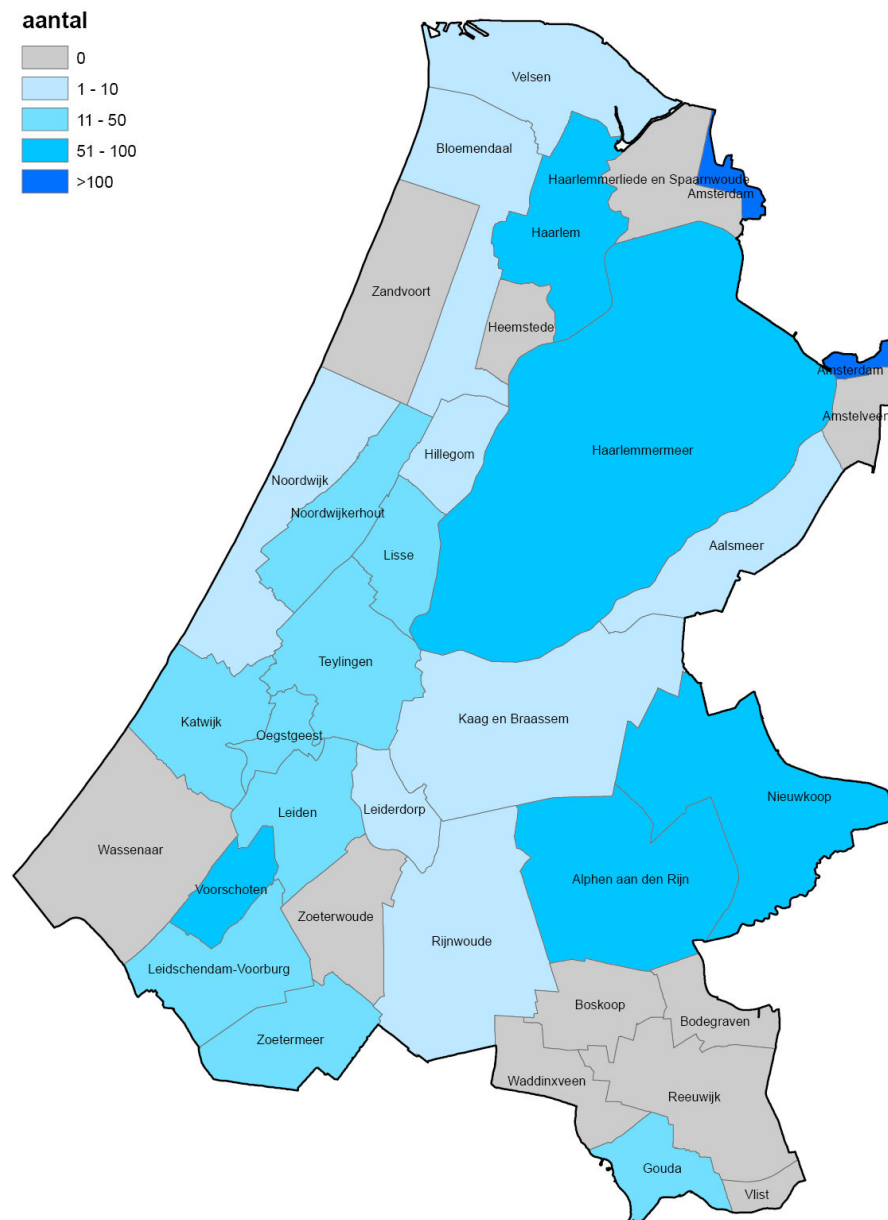
In vergelijking met de meeste Europese landen heeft Nederland met 99,8% een hoog aansluitingspercentage. In 2005 waren in Nederland 100.000 huishoudens nog niet aangesloten op de riolering, in 2010 geldt dat nog maar voor 14.000 percelen. In Noord- en Zuid-Holland samen ligt de helft van de nog aan te sluiten percelen (6634 percelen; Riolering in beeld 2010). Binnen Rijnland ligt nog zo'n 10-15% van de ongerioleerde percelen van Noord- en Zuid-Holland. In 2009 en 2010 zijn in Aalsmeer, Alphen aan den Rijn, Leidschendam-Voorburg, Oegstgeest, Teylingen en in Voorschoten nog clusters aangesloten op de riolering. Op basis van artikel 10.33 van de Wet milieubeheer kunnen gemeenten een provinciale ontheffing van de aansluitingsplicht krijgen. Gezamenlijk hebben de gemeenten ontheffingen voor circa 20.000 woningen. Deze ongerioleerde panden hebben vaak een voorziening voor individuele behandeling van afvalwater (iba) in plaats van een aansluiting op de riolering of worden in de toekomst aangesloten op de riolering.

Sanering

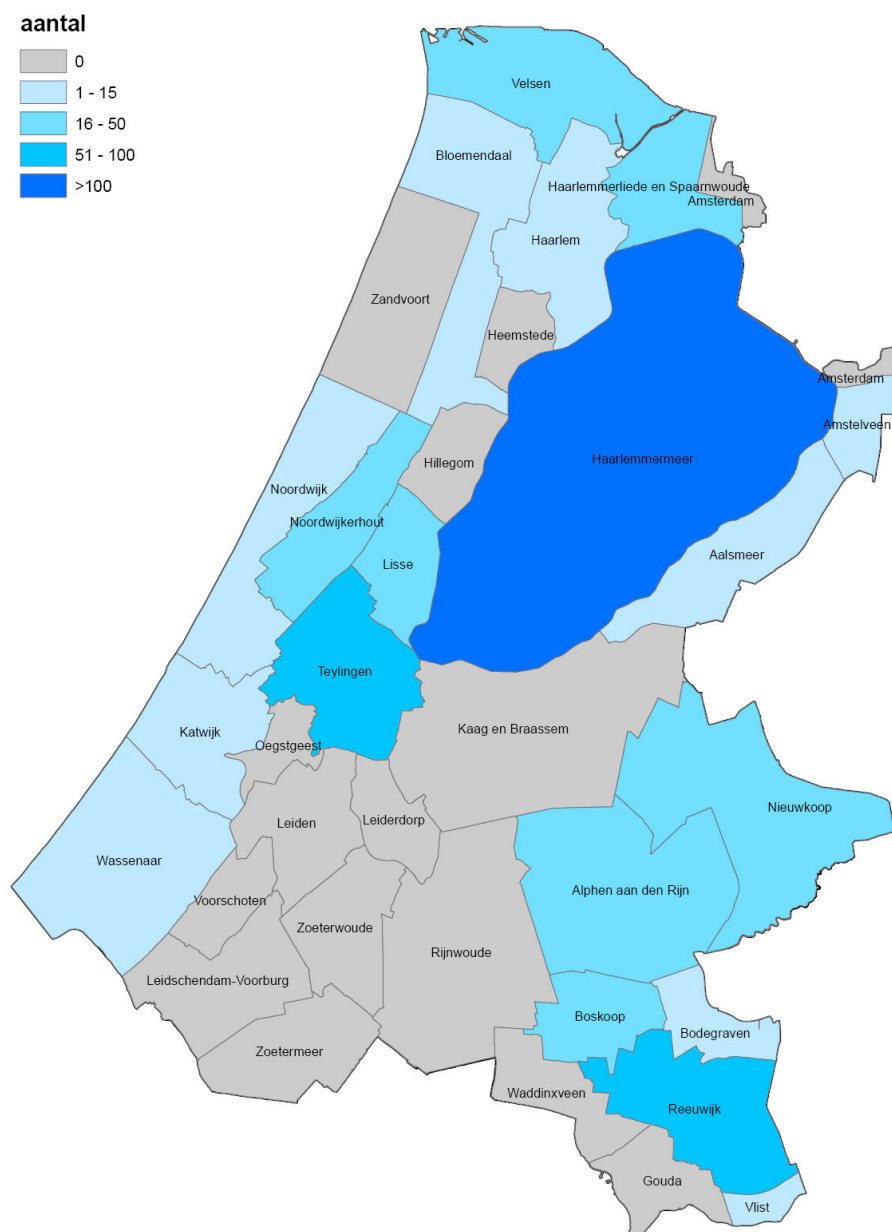
In 2008 waren er nog circa 600 panden in Rijnland die aangesloten moesten worden op de riolering en bijna 1000 panden die voorzien moeten worden van een zuiveringsvoorziening. In 2010 heeft Rijnland in 23 van de 34 gemeenten nog 716 ongerioleerde percelen (Fig. 4). Dit zijn woningen, woonboten, etc, die nog aangesloten moeten worden of voorzien zijn of worden van een iba. In de overige gemeenten zijn er geen ongerioleerde percelen of hebben de gemeenten aangegeven dat het precieze aantal eind 2010 onbekend is. Het aantal ongerioleerde panden is afgenomen ten opzichte van 2008. Panden die niet worden of zijn aangesloten op de riolering moeten het huishoudelijk afvalwater voor lozing door een zuiverende voorziening leiden (zie volgende alinea).

Individuele zuiveringsvoorzieningen

Als er geen riolering aanwezig is lozen de huishoudens vaak via bestaande voorzieningen, zoals septic tanks of een hogere klasse iba. Een aantal gemeenten vullen de zorgplicht voor riolering breed in en hebben iba systemen aangeschaft. Binnen Rijnland liggen volgens opgave van de gemeenten eind 2010 ongeveer 440 iba's (Fig. 5). In Aalsmeer, Alphen aan den Rijn, Bloemendaal, Haarlemmermeer en Velsen beheert de gemeente alle of een deel van de iba's. Na aanschaf van de iba's door de gemeenten heeft Rijnland in Amstelveen, Haarlemmermeer en Reeuwijk het beheer van (een deel van) de iba's overgenomen. Eind 2010 had Rijnland 122 iba's in beheer. Dit aantal is sinds 2008 onveranderd gebleven. De overige iba's, waarvan het voornemen was om het beheer door Rijnland te laten uitvoeren, functioneren nog niet naar behoren. Hierdoor stagneert het totstandkomen van een beheer-overeenkomst tussen de betreffende gemeenten en Rijnland. Als de iba niet wordt beheerd door de gemeente of Rijnland dan is de eigenaar verantwoordelijk voor het beheer van de voorziening.

Figuur 4. Aantal ongerioleerde percelen per gemeente. In de gemeenten waar het aantal ongerioleerde percelen eind 2010 onbekend is, zijn de aantallen uit de vorige rapportage (2008) weergegeven.

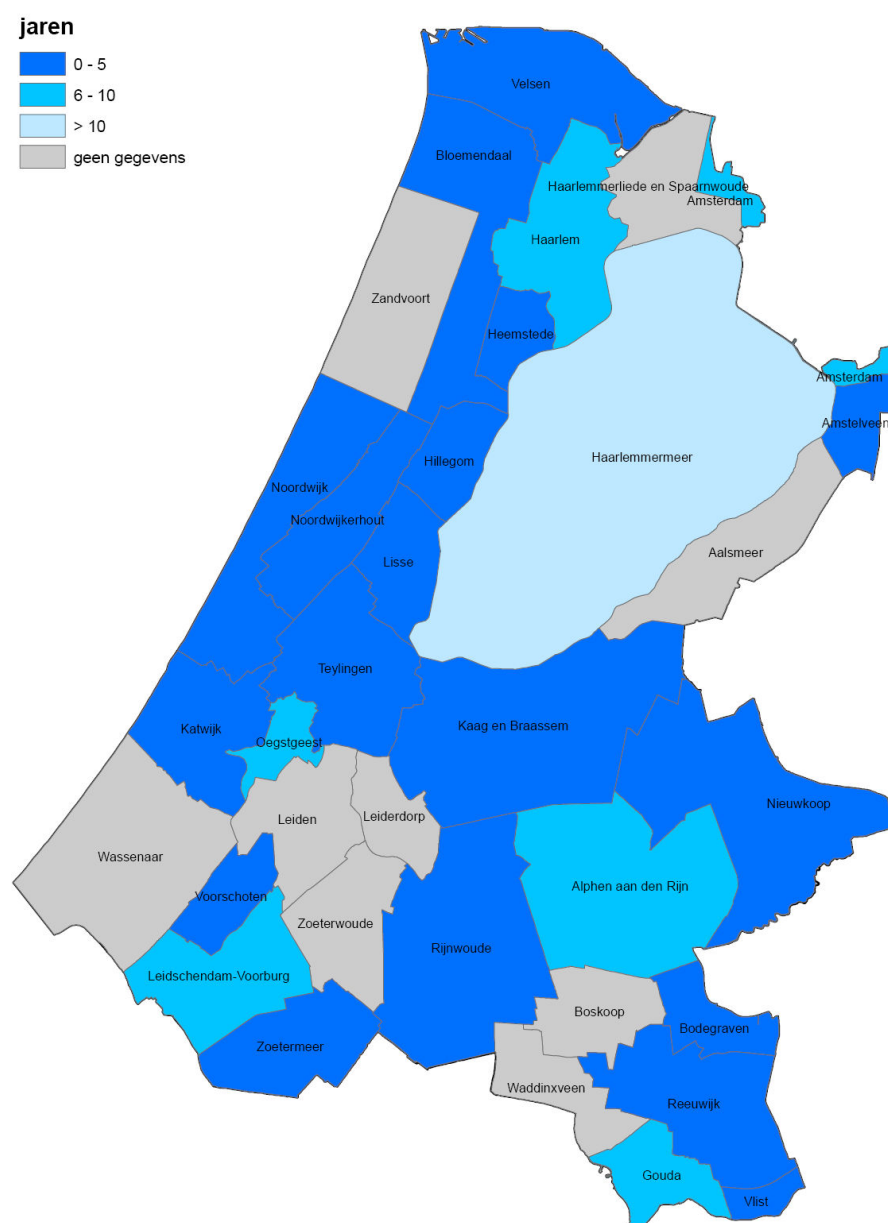
Figuur 5. Totaal aantal iba's per gemeente.

4. Gegevensbeheer en monitoring

Gegevensbeheer

Alle gemeenten gebruiken een digitaal beheerpakket voor het beheren van rioleringsgegevens (Riole-ring in beeld 2010). Per rioleringsobject legt de gemeente informatie vast over type, ligging, etc. Deze gegevens worden jaarlijks of eens in de zoveel jaar bijgewerkt. Een deel van de gemeenten actualiseert de gegevens vaak projectmatig als onderdeel van de ontwikkeling van een nieuw GRP. De actualiteit van de stelselgegevens kunnen weergegeven worden aan de hand van de actualiteit van de BRP's en inventarisaties verhard oppervlak. Dertien gemeenten hebben alleen maar BRP's die jonger zijn dan 5 jaar, de overige hebben een of meerdere oudere BRP's, of is het aantal onbekend (zie 2.2).

Zestien gemeenten hebben 100% van het (afvoerende) verharde oppervlak korter dan 5 jaar geleden geïnventariseerd (Fig. 6). Deze inventarisaties laten de mogelijkheden van afkoppelen van dit verhard oppervlak zien en bieden een ingang voor overleg tussen Rijnland en gemeenten voor optimalisatie in de afvalwaterketen. Eén gemeente heeft voor een deel van hun bebouwd oppervlak geen recente inventarisatie van het verharde oppervlak (>10 jaar). Bij acht gemeenten zijn zowel alle BRP's als alle inventarisaties van verhard oppervlak jonger dan 5 jaar.

Figuur 6. Gemiddelde leeftijd van de inventarisatie verhard oppervlak per gemeente in jaren.

Eind 2009 is Rijnland begonnen met het opzetten van een beheerregister afvalwaterketen. Het beheerregister beschrijft de actuele situatie voor de zuiveringstechnische werken en riolering. Per object legt Rijnland informatie vast over de ligging en bijbehorende kenmerken. In 2010 is begonnen met het vullen van het beheerregister en in 2011 wordt het verder gevuld. Hiervoor maakt Rijnland zoveel mogelijk gebruik van de door de gemeente aangeleverde gegevens. Op basis van de BRP's en GRP's kunnen de gegevens weer bijgewerkt worden. Met de gegevens uit het beheerregister is het bijvoorbeeld mogelijk om het rioleringsbeleid te evalueren en prognoses te maken. In de samenwerking met de gemeenten is gegevensbeheer een onmisbaar onderdeel om goede en duidelijke afspraken over de afvalwaterketen te maken met elkaar.

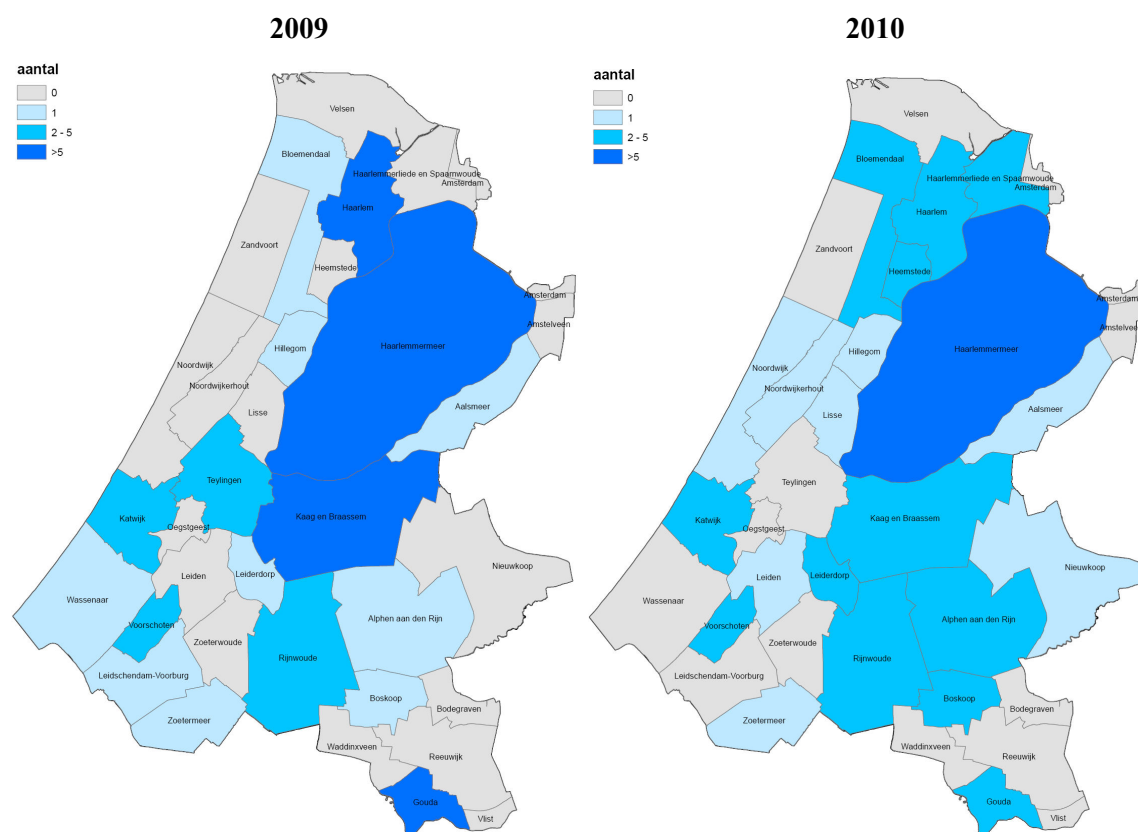
Monitoring

Monitoring is opgenomen als verplichting in overstortvergunningen. Bijna alle gemeenten meten op een of meerdere plekken in de riolering. Vijftien gemeenten hebben een monitoringsplan, nog eens negen gemeenten verrichten metingen bij overstorten. Vier gemeenten zijn bezig met het inrichten van de meetopstelling of verrichten geen metingen. De overige zes gemeenten hebben niet aangegeven of zij metingen verrichten.

Monitoring van oppervlaktewater is regelmatig meegenomen in waterplannen en heeft nu ook een plek in het vGRP⁺ van Heemstede. Rijnland heeft samen met zeven gemeenten enige jaren geleden meetprogramma's uitgevoerd om het effect van overstorten op de waterkwaliteit te bepalen. Begin dit jaar heeft Rijnland de laatste drie rapportages over het effect van overstorten op de zuurstofconcentratie in het oppervlaktewater uitgebracht. Bij een aantal locaties hebben de lozingen uit de overstorten een waarneembaar effect op de waterkwaliteit. Bij andere locaties zijn er meerdere oorzaken van een slechte waterkwaliteit.

5. Klachtenregistratie

In 2009 en 2010 zijn bij Rijnland 51 resp. 57 rioolgerelateerde klachten en meldingen binnengekomen (Fig. 7). Deze klachten en meldingen met betrekking op riooloverstorten en ongerioleerde lozingen vormen 2,2% resp. 2,1% van het totaal aantal meldingen en klachten die bij Rijnland zijn binnengekomen (nl. 2229 resp. 2670, Waterrapportage 2009; 2010). In de twee jaar daarvoor zijn er 54 meldingen ontvangen (Evaluatie overstorten en ongerioleerde lozingen 2008), die samen 1,8% van het totale aantal over 2007 en 2008 zijn. Het gaat hier bijvoorbeeld om stankoverlast, vervuiling van oppervlaktewater en dode vissen. Ongerioleerde lozingen zijn lozingen afkomstig van niet op de riolering aangesloten panden. Riooloverstorten kunnen naast hevige regenval ook veroorzaakt worden door een storing aan een pomp van een rioolgemaal. De gemeente is beheerder van het riool en Rijnland spreekt vervolgacties af met de gemeente en laat de melder weten wat deze vervolgacties zijn. De overige meldingen hebben betrekking op lozingen van afvalwater met onduidelijke oorzaak of als gevolg van werkzaamheden aan de riolering of lekkende/kapotte rioolbuizen (Tabel 2). In de afgelopen jaren is er geen verandering geweest in de aard van rioolgerelateerde meldingen en klachten, de meeste meldingen hebben betrekking op riooloverstorten (72%).

Figuur 7. Aantal klachten en meldingen die bij Rijnland zijn binnengekomen over riooloverstorten en ongerioleerde lozingen in 2009 en 2010.

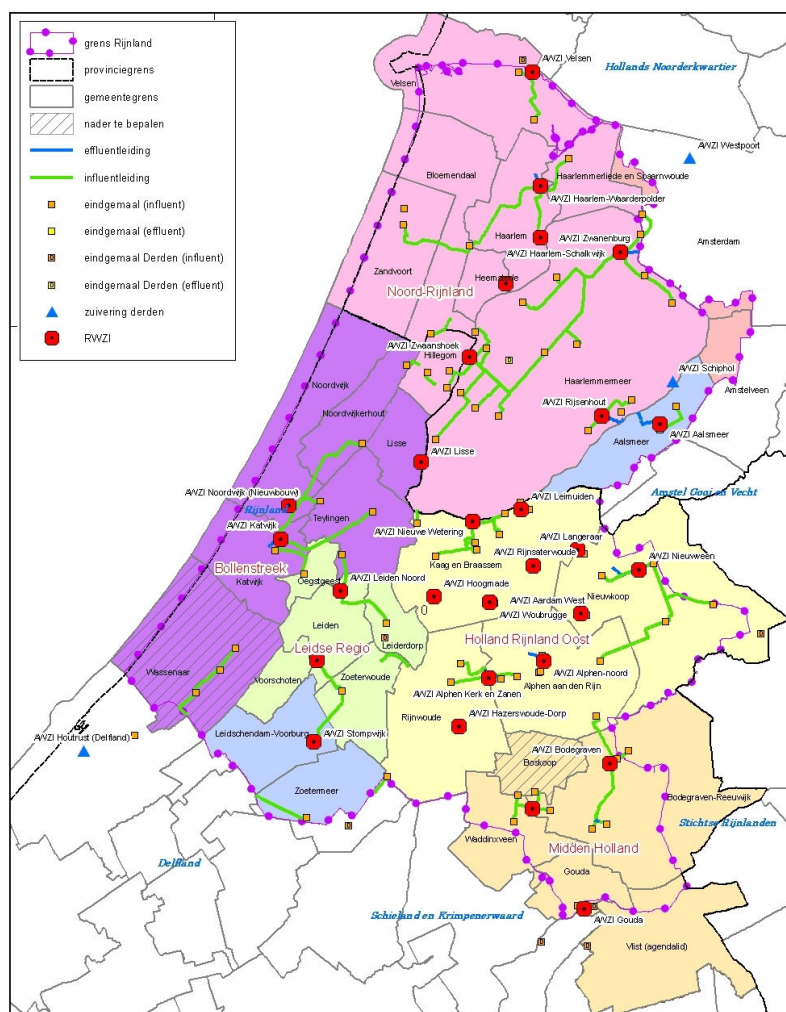
Tabel 2. Overzicht van het aantal klachten en meldingen die ontvangen zijn door Rijnland per gemeente in 2010 ingedeeld naar oorzaak. Rijnland heeft geen meldingen ontvangen vanuit de gemeenten die niet genoemd zijn.

Gemeente	Ongerioleerd	Overstort	Overig
Aalsmeer	0	1	0
Alphen aan den Rijn	0	3	1
Bloemendaal	0	1	1
Boskoop	0	4	0
Gouda	1	1	0
Haarlem	2	0	1
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	0	2	0
Haarlemmermeer	2	11	2
Heemstede	0	3	0
Hillegom	0	1	0
Kaag en Braassem	1	2	0
Katwijk	0	2	0
Leiden	0	1	0
Leiderdorp	0	5	0
Lisse	0	0	1
Nieuwkoop	0	0	1
Noordwijk	0	1	0
Noordwijkerhout	0	1	0
Rijnwoude	1	1	0
Voorschoten	0	0	2
Zoetermeer	0	1	0
Eindtotaal	7	41	9

Tien gemeenten hebben een waterloket. Via het waterloket kunnen burgers hun vragen, klachten en wensen over water melden bij de gemeente. Het aantal klachten dat bij gemeenten is binnengekomen over overstorten en ongerioleerde lozingen ligt gemiddeld rond 1 per jaar, met een maximum van 6 voor de (hele) gemeente Amsterdam. Het is niet verplicht specifiek een waterloket te hebben. Ook bij gemeenten zonder waterloket kunnen burgers met hun vragen, klachten en wensen over water terecht.

6. Samenwerking in de afvalwaterketen

Vanaf 2008 zet Rijnland in op een intensievere samenwerking met gemeenten. Bij de uitvoering van het emissiebeleid riolering ligt de nadruk voornamelijk op het beperken van de emissie uit overstorten en ongerioleerde lozingen. De maatregelen bestonden voornamelijk uit investeringswerken in rioolstelsels, bijvoorbeeld aanleg van bergbezinkbassins. De laatste jaren treedt een verschuiving op naar meer duurzame oplossingen zoals afkoppelen van hemelwater. Deze maatregelen hebben door de fysieke verbinding van het rioolstelsel met een awzi een direct effect op de afvoer naar de awzi. Door de (afval)waterketen als geheel te bekijken worden knelpunten beter, efficiënter en goedkoper opgelost en kansen beter benut. Het in een vroeg stadium op elkaar afstemmen van investeringen in de riolering en op awzi's gebeurt in overleggen met gemeenten en door het uitvoeren van OAS-studies. Uiteindelijk is het een uitdaging om effectiever samen te werken met elkaar in de afvalwaterketen, waardoor we schoon water realiseren tegen lagere maatschappelijke kosten. Alle gemeenten zijn bereid stappen te zetten in de samenwerking in de afvalwaterketen.

Figuur 8. Indeling van de clusters van samenwerking in de afvalwaterketen.

De afgelopen jaren is er vooruitgang geboekt in de samenwerking. Zo zijn er in 2010 twee gemeente-ambassadeurs Water aangesteld bij de gemeenten. Het implementatieplan integraal (afval)waterketenbeheer is opgesteld en er is gestart met de actualisatie van het plan van aanpak voor 2011. Verder heeft er een bestuurlijke bijeenkomst plaatsgevonden en hebben startoverleggen per cluster op ambtelijk niveau plaatsgevonden (Fig. 8). Twee van de vijf clusters zijn in 2010 vlot van start gegaan. Het afvalwaterteam Aalsmeer heeft begin 2011 de jaarrapportage uitgebracht welke de voortgang beschrijft in de samenwerking en de uitgevoerde maatregelen.

7. Conclusie

In de wet- en regelgeving zijn meer algemene regels gekomen in plaats van vergunningen en de verhouding tussen waterschap en gemeenten verandert geleidelijk naar meer samenwerking. In 2010 is het emissiebeheerplan vastgesteld. Het emissiebeheerplan geeft inzicht in de beleidsmatige samenhang van de aanpak van emissies. Het plan beschrijft welke emissies belangrijk zijn in de waterkwaliteitsproblematiek en voegt prioritering toe in de aanpak van emissies naar bron, stof en gebied. In aanvulling op het emissiebeheerplan is in 2010 de nota emissiebeheer riolering vastgesteld. Daarin is het toekomstbeeld voor emissiebeheer riolering beschreven. Rijnland wil als waterkwaliteitsbeheerder de emissie van ongezuiverd afvalwater naar oppervlaktewater door overstorten uit het rioolstelsel of door ongezuiverde lozingen zoveel mogelijk te beperken.

Door de passieve handhaving van de afgelopen jaren is het naleefgedrag van de administratieve verplichtingen van de gemeenten afgenomen.

Voor het eerst hebben alle gemeenten op de peildatum van de rapportage een geldig GRP. Hemelwater en grondwater krijgen door het opstellen van verbrede GRP's steeds meer een plek in de overwegingen van de gemeenten. Gemiddeld is 48% van de BRP's tussen 0 en 5 jaar oud, 33 % tussen 5 en 10 jaar oud en 19% ouder dan 10 jaar. Samen met de gemeenten heeft Rijnland de afgelopen jaren de plannen en maatregelen binnen een zuiveringskring naast elkaar gelegd om zo de optimalisatiemogelijkheden zichtbaar te maken. In 2009 en 2010 zijn 18 basiszuiveringsplannen opgesteld.

Ook de voortgang in de uitvoering gaat gestaag voort. Het aantal overstorten is de afgelopen jaren ongeveer gelijk gebleven, nl. 1.150 overstorten. Negentien gemeenten hebben in 2009 en 2010 op diverse locaties in totaal 82 ha verhard oppervlak afgekoppeld. In vierentwintig gemeenten is samen voor meer dan 35.000 m³ berging aangelegd. 14 van de 34 gemeenten voldoen eind 2010 aan de basisinspanning. Dit zijn er zes meer dan twee jaar geleden. Twee gemeenten hebben aangegeven pas na 2015 de uitvoering van de basisinspanning af te ronden. Het doel uit het WBP4 om in 95% van de gemeenten in 2015 te voldoen aan de basisinspanning lijkt daarmee niet haalbaar.

De uitvoering van het waterkwaliteitsspoor gaat gestaag voort. In 2009 en 2010 heeft Rijnland 16 waterkwaliteitstoetsen (inclusief hertoetsingen) uitgevoerd. Uit de waterkwaliteitstoetsen blijkt dat er nog een aantal overstorten zijn die een knelpunt vormen en waar maatregelen aan de riolering nodig zijn om negatieve effecten op het oppervlaktewater te verhelpen.

Het aantal ongerioleerde panden is afgenomen ten opzichte van 2008 naar 716 ongerioleerde percelen. Panden die niet zijn aangesloten op de riolering moeten het huishoudelijk afvalwater door een zuiverende voorziening leiden voor lozing. Binnen Rijnland liggen ongeveer 450 iba's. Rijnland heeft wegens slecht functioneren van iba's in een aantal gemeenten het beheer van de iba's voorlopig nog niet overgenomen.

Zestien gemeenten hebben 100% van het (afvoerende) verharde oppervlak korter dan 5 jaar geleden geïnventariseerd. Rijnland is begonnen met het opzetten van een beheerregister afvalwaterketen en in 2010 gestart met het vullen van het beheerregister. In de samenwerking met de gemeenten is gegevensbeheer een onmisbaar onderdeel om goede en duidelijke afspraken over de afvalwaterketen te maken met elkaar.

Bijna alle gemeenten meten op een of meerdere plekken in de riolering, waarvan een aantal metingen verricht bij overstorten.

Iets meer dan 2% van alle klachten en meldingen die door Rijnland zijn ontvangen zijn rioolgerelateerd. Van deze rioolgerelateerde meldingen heeft in 2010 72% specifiek betrekking op riooloverstorten.

Sinds 2008 is er door het geactualiseerde implementatieplan en toewijding van ambtenaren vooruitgang geboekt in de samenwerking in de afvalwaterketen. De komende jaren zal de samenwerking in de afvalwaterketen van gemeenten en Rijnland verder intensiveren.

Bronvermelding

- Gemeentelijke rioleringsplannen en andere plannen
- Vragenlijst per gemeente
- Kennis van medewerkers van de afdelingen beleid, planvorming & vergunningverlening en plannen & projecten.
- Wet- en regelgeving, website infomil, www.infomil.nl
- Riolering in beeld Benchmark rioleringszorg 2010
- Evaluatie overstorten en ongerioleerde lozingen – Maatlat riolering 2006, Hoogheemraadschap van Rijnland, november 2007
- Evaluatie overstorten en ongerioleerde lozingen – Maatlat riolering 2008, Hoogheemraadschap van Rijnland, december 2009, DMS 09.35997
- Waterbeheerplan 4 – 2010-2015, Hoogheemraadschap van Rijnland, december 2009, DMS 09.28220
- Emissiebeheerplan Rijnland – 2010-2015, Hoogheemraadschap van Rijnland, november 2010, DMS 10.45363
- Nota emissiebeheer riolering, Hoogheemraadschap van Rijnland, juli 2010, DMS 10.28569
- Rapportage afvalwaterteam Aalsmeer 2009/2010, Hoogheemraadschap van Rijnland, januari 2011, DMS 11.02762; Bijlage: Voortgangsrapportage afvalwaterteam Aalsmeer 2009/2010 – stand van zaken per maatregel, DMS 10.42886
- Effect overstorten op de zuurstofconcentratie – Alphen aan den Rijn/Zwammerdam, Hoogheemraadschap van Rijnland, april 2011
- Effect overstorten op de zuurstofconcentratie in het oppervlaktewater – Velsen, Hoogheemraadschap van Rijnland, april 2011
- Effect overstorten op de zuurstofconcentratie in het oppervlaktewater – Spaarndam, Hoogheemraadschap van Rijnland, april 2011
- Waterrapportage 2009, Hoogheemraadschap van Rijnland, augustus 2010, DMS 10.33890
- Waterrapportage 2010, Hoogheemraadschap van Rijnland, februari 2011, DMS 11.15122

Bijlage 1. Overzicht gegevens per gemeente

Naam gemeente	BRP 0-5 jr	BRP 6-10 jr	BRP >10 jr	Aantal overstorten	Basisinspanning volledig bereikt (ja of jaartal verwachte datum)	Aantal ongerioleerde percelen	Aantal iba's	(Deel van de) iba's in beheer onder verantwoordelijkheid van gemeente	Inventarisatie verhard oppervlak 0-5 jr	Inventarisatie verhard oppervlak 6-10 jr	Inventarisatie verhard oppervlak >10 jr	Monitoringsplan riolering (* wel metingen)	Meldingen 2009	Meldingen 2010	Reactie op vragenlijst ontvangen
Aalsmeer	100%			27	2013	3	10	ja				nee	1	1	ja
Alphen aan den Rijn		100%		28	ja	78	41	ja		100%		nee*	1	4	ja
Amstelveen	100%			3	ja	0	7	nee	95%	5%		*	0	0	ja
Amsterdam	30%	70%		1	ja	106	0	nee	35%	65%		ja	0	0	ja
Bloemendaal	100%			10	ja	1	11	ja	100%			ja	1	2	ja
Bodegraven	100%			10	ja	0	5	nee	100%			ja	0	0	ja
Boskoop			100%	7	2020	0	18	nee				nee*	1	4	ja
Gouda	100%			32	2015	39	0	nee		100%		nee	6	2	ja
Haarlem	100%			126	2016	60	1	nee	30%	70%		ja	6	3	ja
Haarlemmermeer	10%	20%	70%	108	2015	64	102	ja	10%	20%	70%	ja	12	15	ja
Haarlemmerliede en Spaarnwoude				7		0	26						0	2	nee
Heemstede			100%	24	Ja	0	0	nee	100%			nee*	0	3	ja
Hillegom	100%			16	2013	1	0	nee	100%			nee*	1	1	ja
Kaag en Braassem	100%			58	2013	10	0	nee	100%			nee*	6	3	ja
Katwijk	79%	21%		47	2015	27	1	nee	79%	21%		ja	2	2	ja
Leiden				167		19	0						0	1	nee
Leiderdorp	100%			58	2013	1	0	nee				nee	1	5	ja
Leidschendam-Voorburg			100%	28	ja	30	0	nee	20%	80%		ja	1	0	ja
Lisse		100%		21	2012	20	17	nee	100%			ja	0	1	ja
Nieuwkoop		100%		28	ja	86	16	nee	100%			ja	0	1	ja
Noordwijk	100%			7	2013	3	13	nee	100%			ja	0	1	ja
Noordwijkerhout		100%		16	2012	21	18	nee	100%			ja	0	1	ja
Oegstgeest			100%	26	ja	34	0	nee		100%		nee*	0	0	ja
Reeuwijk		100%		31	ja	0	62		100%			nee	0	0	ja
Rijnwoude		100%		42	2015	2	0	nee	100%			ja	3	2	ja
Teylingen	100%			35	ja	32	57		100%			ja	2	0	ja
Velsen		100%		26	ja	7	32	ja	100%			ja	0	0	ja
Vlist		100%		5	ja	0	1	nee	100%			ja	0	0	ja
Voorschoten	100%			46	2013	58	0	nee	100%			nee*	5	2	ja
Waddinxveen				26		0	0						0	0	nee
Wassenaar				55		0	2						1	0	nee
Zandvoort				0		0	0						0	0	nee
Zoetermeer	30%		70%	3	ja	14	0	nee	100%			*	1	1	ja
Zoeterwoude				17		0	0						0	0	nee
Gemiddeld percentage of totaal	48%	33%	19%	1141		716	440		75%	22%	3%		51	57	